

DINO- koordinaatiohankkeen 2018-2019 yhteenveto

Liisa Männistö

Demokratia- ja julkisoikeusosasto, Demokratia ja vaalit -yksikkö

1. Opettajankoulutuksen ja oppimateriaalien kehittäminen

SUUNNITELMA

- Osallistutaan verkkomateriaalikartoituksen kommentointiin ja materiaalien priorisointiin (DIOKK-hanke)
- Tuetaan materiaalien koontia edu.fi-sivulle (OPH, DIOKK-hanke) ja muille olennaisille sivustoille kuten osallisuus.fi (Allianssi ja Opinkirjo) sekä niiden levitystä eri tapahtumissa (esim. Educa-messut)
- Viestitään DIOKK-hankkeesta ja sen tuotoksista sidosryhmille, erityisesti opettajille
- Opetushenkilöstön täydennyskoulutushankkeet

1. Opettajankoulutuksen ja oppimateriaalien kehittäminen

TOTEUTUS

- Ihmisoikeuskeskus, OM, HY ja OKM rahoittivat *Ihmisoikeudet, demokratia, arvot ja dialogi kasvatuksessa - Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittäminen opettajankoulutuksessa* -hankkeen 1.8.2018-31.7.2019.
 - [Demokratia, ihmisoikeudet ja osallisuus -materiaalivaranto](#) OPH:n sivuilla: yli 170 vinkkiä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksesta. Sivusto on suomeksi ja ruotsiksi.
 - Pilottikurssi (EDUK012 Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus opetus- ja kasvatustyössä): 4. periodissa (Moodlessa); 118 ilmoittautunutta. Opintoja pilotoitu myös pakollisella Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki – kurssilla (750 opiskelijaa) sekä valinnaisilla kursseilla (Globaali oikeudenmukaisuus ja kasvatus –kurssi, Laaja-alaisen osaamisen erikoiskurssi)
 - Kansallisen korkeakouluverkoston tapaaminen 14.-15.3.2019; seminaari Tiedekulmassa yhteistyössä Ope Osaa – ja ALL-YOUTH -hankkeiden kanssa
 - Selvitys- ja tutkimustyö: kartoitettu tutkimuksen ja demokratia- ja ihmisoikeuskoulutuksen tilaa
 - [Hankkeen loppuraportissa](#) esitetään hankkeen tulosten pohjalta syntyneitä näkemyksiä jatkotoimenpiteistä ja suosituksia opintojen kehittämisen tueksi.
- Opettajien täydennyskoulutus (OPH)
 - OPH järjesti 2017–2018 useita opettajille ja muulle oppilaitosten henkilökunnalle suunnattuja tilaisuuksia, joilla on pyritty lisäämään tietoisuutta sekä vahvistamaan osaamista ristiriitaa herättävien aiheiden esille nostamisessa ja keskustelujen käymisessä väkivaltaiseen radikalisoitumiseen sekä vihapuheeseen tai rasistiseen käytökseen liittyen.
 - OPH myönsi HY täydennyskoulutusyksikölle erillistä valtionavustusta laajan koulutuksen toteuttamiseen vuosina 2017–2018.
 - Vuonna 2018 Ihmisoikeuskeskus, AVI:t ja OPH järjestivät yhteistyössä koulutuskiertueen usealla Suomen paikkakunnalla.
 - Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen teemoja on ollut myös painopisteinä OPH:n hallinnoimissa, erillisellä valtionavustuksella toteutettavissa opettajien täydennyskoulutushankkeissa vuonna 2018.
 - OPH on tehnyt yhteistyötä pohjoismaisen DIS-verkoston kanssa ja suomalaisia opettajia on osallistunut useaan yhteispohjoismaiseen opetuksen kehittämishankkeeseen, joissa on pohdittu keinoja demokratiakasvatuksen tehostamiseksi sekä väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä.

2. Nuorten yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvän toiminnan vahvistaminen

SUUNNITELMA

- Tuetaan OSKE-toiminnan ohjaamista tarjoamalla OSKE-toimijoille tilaisuuksia ja verkosto tiedon- ja kokemustenvaihtoon toisten OSKE-toimijoiden ja koordinaatioryhmän jäsenten kanssa (koordinaatioryhmän kokousten yhteydessä sekä niiden välillä mm. s-postitse)

2. Nuorten yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvän toiminnan vahvistaminen

TOTEUTUS

- Nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen on huomioitu osana osaamiskeskusten (OSKE) tavoiteohjausta.
 - Nuorten osallisuus -painopisteen OSKE-toiminnasta vastaavat Nuorten Akatemia ry:n yhteenliittymä ja Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.
 - Verkossa tapahtuva nuorisotyö, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut -painopisteen OSKE-toiminnasta vastaavat Föreningen Luckan rf:n yhteenliittymä, Oulun kaupunki (Koordinaatti) sekä Helsingin kaupunki (Verke).
- DINO-koordinaatiohanke on tukenut opetus- ja kulttuuriministeriötä tavoiteohjauksen toteutuksessa (kokoukset, työsuunnitelma, muu yhteydenpito).
 - DINO-koordinaatioryhmä kokoontui 2 krt vuonna 2018 ja 3 krt vuonna 2019

3. Nuorten osallisuuden edistämiseen liittyvät kokeilut ja mallinnukset

SUUNNITELMA

- Nuorisovaalit (maakunta, EK, EP), koulujen politiikkaviikko (vk 44), seurakunta- ja maakuntavaalit (mm. OM/Allianssin vaalikirje ja Allianssin maakuntavaalikiertue), opas nuorille maakuntavaaleista ja -uudistuksesta: Koordinaatioryhmän jäsenet levittävät tietoa ja viestivät omille sidosryhmilleen
- Vaikuttamis- ja osallisuusmallien käytön lisääminen oppilaitoksissa ja nuorten parissa tehtävässä työssä
- Osallistutaan OPH:n osallisuus- ja oppilaskuntafoorumin (10.-12.9.2018) suunnitteluun ja toteutukseen; jaetaan ideoita ja työkaluja sekä kehitetään aineistoa aktiivisen demokraattisen osallisuuden vahvistamiseksi; OPH tuottaa tematiikkaan liittyvän julkaisun, josta koordinaatioryhmän jäsenet viestivät omille verkostoilleen
- Koordinaatioryhmä suunnittelee hankkeen, jossa kootaan koulujen hyviä käytäntöjä demokriapalveluiden ja verkkosovellusten hyödyntämisestä opetuksessa ja oppilas/opiskelijakuntatyöskentelyssä, kehitetään uusia toimintamalleja sekä viestitään kehityistä malleista ja aiemmin tuotetuista materiaaleista tehostetusti kouluille/opettajille. Hanke kohdistuu peruskoulun ja lukion lisäksi myös ammatillisiin oppilaitoksiin.
- Kartoitus niistä ryhmistä, jotka tarvitsevat erityistä tukea; demokratiakasvatuksen menetelmien kehittäminen kartoituksen perusteella
- Nuorten osallisuutta vahvistavien työkalujen (mm. demokratia.fi-palvelut) levittäminen nuorisosalalla: Esim. Koordinaatti voi tukea viestinnällisesti mallien ja menetelmien levittämisessä Nuortenideat.fi-palvelun käyttäjäverkostolle
- Nuortenideat.fi-verkkopalvelun koordinointi ja sisällöntuotanto: Koordinaatioryhmän jäsenet levittävät tietoa palvelusta ja viestivät omille sidosryhmilleen
- Nuortenideat.fi-verkkopalvelun käyttöä koskeva valtakunnallinen arviointi/kartoitus + hyvien käytäntöjen koonti: Koordinaatioryhmän jäsenet levittävät tietoa ja viestivät omille sidosryhmilleen
- Ruotsinkielinen viestintä (julkaisut, mallien jalkauttaminen, uutiskirje) sekä digitaaliset tieto- ja neuvontapalvelut (chat, mobiilisovellus)
- Ruotsinkielisen nuorisotyön verkostoituminen ja viestintä (mm. uutiskirje, koulutukset)

3. Nuorten osallisuuden edistämiseen liittyvät kokeilut ja mallinnukset

TOTEUTUS

- Allianssi ry on luonut uusia vaikuttamisen tapoja (mm. politiikkaviikko kouluissa viikolla 44/2018), aktivoinut nuoria vaikuttamaan seurakuntavaaleissa (some-päivystys, tietoa vaaleista, vaalikoneen ja ennakkoäänestyksen markkinointi) sekä järjestänyt nuorisovaalit kevään 2019 eduskuntavaalien yhteydessä.
- Allianssi ry myös tuotti OM:n nuorille äänestäjille lähettämään kirjeeseen liitemateriaalia, jolla pyrittiin kannustamaan nuoria äänestämään.
- Politiikkaviikon, työpajojen osallisuuskuukauden, AVI:en alueellisten nuorisotyöpäivien sekä kirjastolakikiertueen kautta Allianssi on myös lisännyt vaikuttamis- ja osallisuusmallien käyttöä oppilaitoksissa ja nuorten parissa tehtävässä työssä.
- Koordinaatti on tuottanut Nuortenideat.fi-materiaaleja (suomeksi ja ruotsiksi) hyödynnettäväksi kouluille muun muassa osana Allianssin Politiikkaviikkoa, kouluttanut nuorten parissa toimivia ammattilaisia palvelun käytössä sekä markkinoinut palvelua kunnille, kouluille, järjestöille ja muille nuorten parissa toimiville organisaatioille.
- Vuonna 2018-2019 toteutettiin Nuortenideat.fi-verkkopalvelun käyttöä koskeva valtakunnallinen arviointi ja palvelumuotoiluprosessi. Näiden perusteella palvelua uudistetaan loppuvuonna 2019.
- Keväällä 2019 osaamiskeskus Koordinaatti toteutti yhteistyössä Opinkirjon ja Hyvinkään Sveitsin lukion kanssa koulupilotin lähidemokratiasta ja kuntavaikuttamisesta. Pilotissa hyödynnettiin Nuortenideat.fi palvelua, jota kautta nuoret veivät valitsemaansa ideaa eteenpäin. Pilotilla on tavoitteena kokeilla myös yläkoulussa ja hyödyntää tuloksia Nuortenideat.fi:n tuomiseksi luontevammaksi osaksi opetusta.
- Opetushallitus järjesti osallisuus- ja oppilaskuntafoorumin (10.–12.9.2018), jossa suunniteltiin yhdessä seuraavia askeleita koulujen osallisuuden ja osallisuutta edistävän toimintakulttuurin vahvistamiseksi sekä koottiin tukiaineistoa opettajille julkaistavaksi www.edu.fi:ssä. Foorumissa syntyneitä ideoita jatkotyöstettiin artikkeleiksi Kohti parempaa demokratiaa: Euroopan neuvoston demokratiakulttuurin kompetenssit kasvatuksessa ja opetuksessa -julkaisuun

4. Viranomaisten tietoisuuden lisääminen

SUUNNITELMA

- Osallistutaan viranomaisten prosessikoulutuksen kehittämiseen, nuorten osallisuuden edistämisen laatukriteereiden laadintaan sekä nuorisovaikutusten arvioinnin työkalun laadintaan (esim. 1/2-1 päivän työpajat VN tiloissa, OSKE vastaa sisällöistä ja työpajojen vetämisestä)
- Viestitään kunnille, erityisesti kuntien opetus- ja nuorisotoimille, sekä maakunnille uuden nuorisolain ja kuntalain sekä tulevan maakuntalain osallistumisoikeuksista ja nuorten osallistumista tukevista malleista ja keinoista (alueuudistusta koskevan viestintäkampanjan yhteydessä)
- Käsitellään nuorten osallisuuteen liittyviä kysymyksiä ja teemoja eri viranomaisverkostoissa (esim. Kuntaliiton demokratiaverkosto, VM/Avoin hallinto -ohjelma, VN demokratiaverkosto).

4. Viranomaisten tietoisuuden lisääminen

TOTEUTUS

- Kunnille, erityisesti kuntien opetus- ja nuorisotoimille, sekä maakunnille on viestitty uuden nuorisolain ja kuntalain sekä tulevan maakuntalain osallistumisoikeuksista ja nuorten osallistumista tukevista malleista ja keinoista (alueuudistusta koskevan viestintäkampanjan yhteydessä).
- Nuorten osallisuuteen liittyviä kysymyksiä ja teemoja on käsitelty eri viranomaisverkostoissa (esim. Kuntaliiton demokratiaverkosto, VM/Avoin hallinto -ohjelma, VN demokratiaverkosto).
- Nuorten Akatemian, Kehittämiskeskus Opinkirjon ja NuVa ry:n muodostaman OSKEN puitteissa on järjestetty prosessikoulutuksia sekä yhteiskehittämistyöpajoja kuntien johtaville viranhaltijoille ja nuorille, sekä julkaistu nuoretjaosallisuus.fi-sivusto, jonne on laadittu yhteistyössä nuorten, järjestöjen ja kuntien kanssa nuorten osallisuuden laatukriteerit ja itsearviointityökalu kuntien viranhaltijoiden työn tueksi.

5. Tutkimukset ja selvitykset

SUUNNITELMA

- Nuorisobarometrin 2018 tulosten esittely koordinaatioryhmässä; jaetaan tietoa tuloksista eri viranomaisverkostoissa
- Perusoikeusbarometri 2019 tulosten esittely koordinaatioryhmässä; jaetaan tietoa tuloksista eri viranomaisverkostoissa
- Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen 2019 tulosten esittely koordinaatioryhmässä; jaetaan tietoa tuloksista eri viranomaisverkostoissa

5. Tutkimukset ja selvitykset

TOTEUTUS

- [Vuoden 2018 Nuorisobarometri](#) julkaistiin 12.3.2019 (teemoina valta ja vaikuttaminen Euroopassa). Tutkimus sisältää kysymyksiä siitä, millaiset vaikuttamiskeinot ovat nuorten itsensä mielestä kiinnostavimpia ja tuloksellisimpia.
- [Vuoden 2018 Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus](#) julkaistiin 28.2.2019. Tutkimus sisältää lasten ja nuorten järjestöaktiivisuutta kartoittavia kysymyksiä. Vuonna 2019 on suunniteltu seuraavaa vapaa-aikatutkimusta.
- Perusoikeusbarometri julkaistaan alkuvuonna 2020. Tavoitteena on kartoittaa kansalaisten näkemyksiä, kokemuksia ja tietoisuutta perus- ja ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisesta Suomessa kolme kieliryhmää (ruotsin-, venäjän- ja arabiankieliset) sekä vammaiset henkilöt.

6. Nuorten kuuleminen

SUUNNITELMA

- Osallistutaan nuorten kuulemiseen liittyvän aineiston (mm. valtioneuvoston säädösvalmistelun kuulemisopas, Avoimen hallinnon nuorten kuulemiskortit) tuottamiseen/päivittämiseen.
- Osallistutaan viranomaisten ja nuoria edustavien järjestöjen välisen yhteistyön lisäämiseen (aiheesta järjestettiin DINO-koordinaatiokokouksessa minityöpaja, jossa ei kuitenkaan tunnistettu akuutteja tarpeita tai konkreettisia kehittämisideoita). Osallistutaan virkamieskoulutusten kehittämiseen (mm. HAUS-koulutukset, PIO-koulutus?); jaetaan koulutuksissa tietoa mm. v. 2019 valmistuvista laatuksiteereistä ja nuorisovaikutusten arvioinnin työkalusta; mahdollinen tietopaketti esim. verkkosovelluksena?
- Kannustetaan eri toimijoiden yhteistyökäytäntöjen lisäämiseen; Selvitetään yhteistyön mahdollisuuksia mm. Helsingin yliopiston kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden kanssa (esim. Kaupunkitutkimusinstituutti KATI)
- Seurataan nuorten kuulemiseen liittyviä tutkimushankkeita ja osallistutaan niiden suunnitteluun/toteutukseen sekä viestitään tutkimusten tuloksista sidosryhmille (suunnitteilla oleva OKM/TEAS-hanke, OM/STN-hanke All Youth; nuorisojärjestöjen kuuleminen HE-valmistelussa).

6. Nuorten kuuleminen

TOTEUTUS

- Keskusteltiin nuorten kuulemiseen liittyvän aineiston (mm. valtioneuvoston säädösvalmistelun kuulemisopas, Avoimen hallinnon nuorten kuulemiskortit) päivitystarpeista DINO-koordinaatioryhmän kokouksessa 2/2019
 - Avoimen hallinnon neljäs toimintaohjelma: Päivitetään avoimen hallinnon tukipaketti ja sen kieliversiot. Päivityksessä lisätään ja kehitetään materiaalia mm. nuorten (alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret) osallisuuden mahdollistamisesta ja tukemisesta. Tukipakettiin sisällytetään myös tietoa siitä, miten virkamiehet, viranhaltijat ja julkisen sektorin henkilöstö voivat osallistua keskusteluihin sosiaalisessa mediassa sekä miten kohdata ja osallistaa kansalaisia esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- Viranomaisten ja nuoria edustavien / nuorten parissa toimivien järjestöjen välisen yhteistyön lisääminen nuorten kuulemisen edistämiseksi
 - Työpaja DINO-koordinaatioryhmän kokouksessa 2/2018 + jatkokeskustelut OM – Nuorten Akatemia – AllYouth-hanke; jätettiin hautumaan
- Nuorten kuulemiseen liittyvien tutkimushankkeiden seuranta ja niiden suunnitteluun/toteutukseen osallistuminen sekä viestintä tuloksista sidosryhmille
 - ALL-YOUTH – Oikeudellisten esteiden ratkaisut -hankkeen esittely ja työpaja DINO-koordinaatioryhmän kokouksessa 2/2018

7. Demokratiapalkinto

SUUNNITELMA

- Jaetaan tietoa palkinnosta omille sidosryhmille, erityisesti järjestökentälle
- Tuetaan OM viestintää palkinnonjakotilaisuudesta (Demokratiapäivä 9.10.) ja palkinnon julkistuksesta

7. Demokratiapalkinto

TOTEUTUS

- Oikeusministeriön vetämä asiantuntijaryhmä valmisti palkinnon kriteerit; teemana oli demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus
- Palkinto lanseerattiin 18.6.2018 ja siitä viestittiin laajasti kansalaisyhteiskunnan toimijoille
- Määräaikaan mennessä saatiin yhteensä 31 ehdotusta, joissa palkintoa ehdotettiin 27 eri toimijalle; näistä asiantuntijaraati arvioi 17 täyttävän palkinnon kriteerit
- OM:n kutsuma raati (presidentti Halonen ja professori Kallioniemi) valitsi palkinnonsaajat: Ihmisoikeusliitto ry:n Ihmisoikeudet.net-sivusto ja Naistoimittajat ry:n Learning Together -hanke ja -verkosto
- Palkintojenjakotilaisuus järjestettiin valtakunnallisen Demokratiapäivän yhteydessä 9.10.2018

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio

Twitter: twitter.com/oikeusmin @oikeusmin

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki

Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001